

DANK

- en film af
Per Mannstaedt

STATENS FILMCENTRAL

PANIK

en film af Per Mannstaedt

Teit Jørgensen, kamera

Simon Lautrop, lyd

Helle Munk, Brian Sørensen, Inger Lise Norgaard, Hans-Erik

Philip, musik

Jon Bille Brahe, mix

medvirkende:

Harald Hansen, Asger Larsen, Jens Aggerbeck, Britta Lillesøe,

Valdemar Lillesøe, Madeleine Haywood, Vilhelm R. Møller,

Nana Dahlerup, Poul Andersen, Pia Bovin, Claus Bohm, Vivi

Beskow, Flemming Henningsen, Inger Henningsen, Lotte

Rensch, Harald Neltrup, Eggert Hansen, Henrik Møllevang

Zarp, Simon Fischer

m.m. fl.

I filmen forekommer konstruerede scener, hvis lighed med virkeligheden er tilsigtet

produceret af

Flip Film Production

for Statens Filmcentral.

Udlejning: Statens Filmcentral

Denne pjece, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres

gratis i forbindelse med forevisning af filmen. Henvendelse til

Statens Filmcentral, Vestergade 27, 1456 København K. eller

Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.

Lay out: Kjeld Brandt. Trykt hos Frede Rasmussen, København.

Udgivet af Statens Filmcentral, 1984.

Der er kun usikkerhed....

Industrisamfundets menneske er enestående blandt dyrene i kraft af dets angst. Musen, haren, fuglene, er sky og vagtsomme dyr overfor andre end deres artsfæller. Mennesket har drevet dyrets forsigtighed ud i det vanvittige. Det har konsekvent brugt sine ufattelige evner til at se fremad og sin intelligente udnyttelse af naturen, så dyrets vagtsomhed er blevet til en kronisk paniktilstand, til en daglig tilværelse som altid handler om sikkerhed, selvom menneskets tilværelse allerede er uhørt sikker – og til en hel række industrielle systemer der skal skabe mere sikkerhed.

Som en grotesk modsætning til de andre dyr, lader industrisamfundets mødre aldrig deres spæde børn være alene af frygt for virkelige eller indbildte farer. Og børnene vokser derfor op i en atmosfære af kronisk angst, som hverken de selv eller mødrener aner noget om. Og når et barn første gang stikker af fra sin mor i løb, råber hun i sit vanvid: »Pas nu på du ikke falder!« Selv ikke *sammen* med sin mor må barnet føle sig trygt.

Det er industrisamfundets menneske, der sætter låse på deres døre, og flere og flere låse, og elektroniske systemer til at overvåge indkørslen og døren og husets stuer.

Det søger sikkerhed ved at underkaste sig en arbejdsgiver, ved at have »en stilling«, ved at betale til en pensionsfond og

til et morads af »forsikringsselskaber«. Og hver gang disse såkaldte forsikringsselskaber finder på nye farer, der kan forsikres mod, betaler mennesket, for at føle »sikkerhed«.

Det laver regler og love for de mindste detaljer i deres daglige tilværelse og bliver ved med at lave flere og flere love og regler, for det kan aldrig få »sikkerhed« nok. Det bestemmer påklædning og sikkerhedsseler og lægekontrol og adfærd, ja nu begynder det endda at ville kontrollere arveanlæggene. For sikkerhedens skyld.

Det vasker og desinficerer for at beskytte sig mod bakterier og andre dyr, og spiser helst kun mad der er pakket ind i plastic.

Og for sikkerhedens skyld opfatter det andre folk og folkeslag som fjender, og fabrikkerer våben og forsvar mod våben, og stadig nye våben og våbensystemer. Om fjenderne er virkelige eller indbildte eller direkte skabes af dem selv, betyder intet. Det der betyder noget er, at der kan skabes større »sikkerhed«.

Men der eksisterer naturligvis ikke noget der hedder »sikkerhed«, der eksisterer kun usikkerhed. Og ethvert forsøg på at skabe mere sikkerhed, betyder kun at bevidstheden forgiftes, og at usikkerheden flyttes et nyt sted hen. Den kan aldrig fjernes, men for det menneske der tænker på sikker-

hed, kan den blive så uudholdelig, at mennesket giver op overfor livet – og søger tilflugt i trygheden. Overalt i forhold mellem mennesker i kærlighed, i arbejde, i kampen for et bedre samfund, møder man mennesker, der har opgivet at leve livet på virkelighedens og naturens usikre betingelser, og som bøjer sig for »det fornuftige«, »de overordnede«, »reglerne og lovene«, »farerne«, og hvad de ellers bruger til at beskytte deres følelse af tryghed. Sådan skaber de et modbydeligt samfund, hvor fjender og farer lurer overalt, og hvor hele industrier og kontormyretuer lever af at puste til menneskenes angst. At være så magtfuldt i sin teknologi, som mennesket er, men at mangle *modet*, er en katastrofe. Uden modet til at gøre, hvad det har lyst til, til at modsætte sig alle magthavere, til at tro på de andre mennesker og på naturen, har mennesket brugt sin magt til at lemlæste sig selv.

Der er mange der mener, at kærlighed og tryghed er omtrent det samme. Men kærlighed er det modsatte af tryghed. Hverken kærlighed eller vrede eller frygt kan eksistere uden modet til at se sig selv og verden så skrøbelige og risikofyldte som de er. Det er modet der gør livet virkeligt og som giver opmærksomheden ro til at være, i hvert øjeblik.

Jeg siger tit til mig selv: Der er ikke noget at være bange for. Det var noget jeg lærte i min ungdoms depressionsperioder. Så tænkte jeg, at lige meget hvad der skete, og hvad jeg gjorde, så skulle jeg dø en dag. Så hvorfor bekymre sig i mellemtiden. Der er jo ikke noget at være bange for, tænkte jeg. Hvorfor ikke gøre det rigtige i mellemtiden – for sportens skyld.

Per Mannstaedt

Når jeg går hjem, lægger jeg tit turen gennem byen, og så kommer jeg altid til at tænke på, hvor rigt vores samfund er. Hvor har vi det egentligt godt.

Og når jeg så ser folks sure og sammenbidte ansigter omkring mig, kan jeg blive helt bange for, hvordan det skal gå i fremtiden.

Forstår folk egentlig, hvor meget der bliver gjort for dem. Forstår folk den livskvalitet og den tryghed vi har udformet?

Pludselig en aften så havde jeg høj feber og var dårlig. Og nu har jeg gået hjemme i et par måneder. Det kan være meget godt, men nu er det altså ved at være et helvede, fordi man spekulerer på de sager, man efterlod. Pludselig, uden varsel, så var man væk, fra dag til dag. Hvad fanden har de fundet? Hvad har jeg glemt? Er der noget, der er katastrofalt, eller hvad? Man spekulerer på, hvad sker der? Hvad sker der den dag, du kommer tilbage? Har de fundet ud af noget? Sidder de der og venter på dig? Det er et helvede, det her.

Jeg ved da godt, at alle mennesker har hemmeligheder. Men jeg elsker ham jo. Han behøver jo ikke reagere så panisk, fordi jeg prøvede at snakke med ham om det. Men hvis han ikke tror på kærlighed, så er han jo nødt til at forstille sig.

Ja, jeg vil gerne forklare, hvorfor jeg måske er lidt mærkelig, hvis der ellers er nogen der synes det, og hvorfor jeg aldrig kan kende folk igen, når jeg møder dem.

Det har noget at gøre med at, når jeg møder folk, så ser jeg dem i virkeligheden slet ikke. Jeg bliver grebet af panik. På mindre end et sekund er hele min bevidsthed blevet uklar. Jeg kan kun lige klare at holde masken. Og så, selvfølgelig, lægger jeg mærke til, hvordan jeg virker på den anden, især hvis det er en pige. Om jeg gør et godt indtryk, og alt det der.

I virkeligheden synes jeg aldrig der er noget der er lykkedes for mig. Min mor sagde altid at jeg var dum og grim. Og det havde hun jo ret i. Men engang imellem kan jeg også blive lidt vred på hende. Hvis bare hun engang imellem havde sagt at jeg var dejlig, og jeg havde gjort noget godt.

Det ville jeg så gerne have prøvet. Men det var aldrig godt nok. Mit liv har været spildt. Det er som om jeg har sovet, hele tiden. Og nu har jeg slet ikke lyst til at vågne mere. Det går jo også meget godt det hele.

Jeg kan godt lide at komme derind engang imellem, og kikke vinduer, og se mennesker, og sådan noget. Men over to timer, det bryder jeg mig altså ikke om, så vil jeg gerne hjem igen. Jeg synes der er for mange mennesker.

De er sådan tæt på én, eller. Jeg føler mig ikke rigtigt tryk ved det, det gør jeg altså ikke. Jeg er lykkelig når jeg kommer hjem.

Panik i sjælen – angsten for de andre

Psykiatere, psykologer og socialforskere diskuterer i stigende grad problemer som angst, frygt, panikreaktioner, anspændthed og stress hos »det moderne masse menneske«.

Hvad er vi bange for?

Atomkrig? Jordens ødelæggelse af forurening? Overbefolkning? Udtømmelse af ressourcer og energikilder? Data-styret menneskemanipulation?

Denne film søger ikke at give svar på verdensomspændende kriseproblemer – derimod går den tæt på »det ensomme masse menneske« i dagens Danmark.

Og er det ikke angsten i os selv og frygten for hinanden, vi må starte med at tale om, hvis vi vil have magt over vor tilværelse, vort samfund, vor verden?

»Panik« handler om vor angst og afstandtagen fra hinanden – men også vor angst og afstandtagen fra vore *egne* følelser og meninger. Altså undertrykkelse af os selv.

Hvad er vi bange for?

Vi er måske først og fremmest bange for vort eget stærke følelsesliv, vore egne stærke lyster og fantasier. Tør vi udtrykke os klart og levende nok? Tør vi åbne op og dele ud af det stærke indre liv, *hver eneste af os er født med? Se på børnene i denne film. Hvordan, hvornår og hvorfor bliver de til de forkrampede, aflukkede, selvundertrykkende voksne, vi også ser i filmen?*

Hvem er vi bange for?

De andre? – Jamen de har det jo på samme måde. Eller tror du kun det er *dig*, der er kejtet, dum, grim, ikke god

nok, skør i dine fantasier – og tit bange? Se på alle disse mennesker i denne film. Se hvordan de »lurer på hinanden«, er bange og anspændte overfor hinanden, prøver at »spille roller« og »forstille sig«, – kort sagt »lade som om« de er noget andet, end de er.

Det giver stress og anspændthed hele tiden at skulle »lade som om«. Det er tungt at bære panser og maske til dagligt. Mange gør det for at leve op til andres forventninger – og som filmen også viser, kan det ende med hjerteslag, blødende mavesår, misbrug eller selvmord.

»Panik« er ikke nogen film med en bestemt handling – men den handler bestemt om noget uhyre vigtigt. I pågående serier af billeder viser den almindelige mennesker – bange, ensomme, forkrampede og selvusikre, som de er – men også smukke, gribende, fantasierende og kæmpende for kontakt, som de *også* er. I monologer, samtale og »talte tanker« rejser disse mennesker en lang serie af spørgsmål, som gælder os alle – og som det er livsvigtigt at tale med hinanden om – hvis man ellers tør.

Filmen viser, at det er svært at mødes – men sværere at lade være. Det spørgsmål filmen måske i virkeligheden stiller er: Hvordan være helt og frit sig selv – og dog tæt og ligetil sammen med de andre?

Der gives ingen patentløsning – men mange stærke følelser og tanker at dele og tales ved om efter disse uhyre menneskelige menneskebilleder.

Mogens Jacobsen
Psykiater

Alle mennesker har hemmeligheder, det er klart.
Angsten får dem til at opfatte hinanden som fjender.

Det er frygteligt at se sit liv mislykkes.
Men det frygteligste ville være at vide,
at det hele kunne være anderledes.

Han har 1000 forklaringer på
hvorfor det ikke er fornuftigt,
og hvorfor det ikke er det rigtige tidspunkt,
at gøre hvad han har lyst til.
Bedst ikke at have lyst.

Han kan mere sig fortræffeligt,
få venner til at le ad sine vitser.
Han passer sit arbejde, bliver måske forfremmet.
Men en følelse af vane,
og kroppens tunghed,
følger ham, som en spændetrøje
der aldrig bliver taget af.

Hun ved ikke hvad der er i vejen.
Hendes 1000 systemer beskytter hende mod viden.
De er uden kærlighed og uden mod.
Deres tryghed skaber angst.

Hun lærte tidligt at opfatte de andre som fjender.
Hun slog af på sit krav om at livet skulle lykkes,
og nøjedes med neurosen.

... fra filmens slutning